

Annonce

Gæster på årets Øko-markdag blev bedt om at putte en bold i et af to rør for at vise, om de er for eller imod, at økologerne bruger næringsstoffer fra byerne i form af slam og madaffald. Til venstre ses projektleder Casper Laursen fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Foto: Henrik Hindby Koszyczarek

Økologer blev stillet over for et dilemma på Øko-markdag: Skal byernes affald spredes på marken?

Skal økologien udfase konventionel gylle og samtidig vokse, bliver der behov for flere næringsstoffer - men ønsker branchen overhovedet at tage imod næringsrigt affald fra byerne, som samtidig kan indeholde rester af miljøskadelige partikler?

 Af [Henrik Hindby Koszyczarek](#)

 14. juni 2024, 14:00

 Læsetid: 7 minutter

 [Mark og stald](#)

 [Recirkulering](#), [Øko-markdag](#), [Næringsstoffer](#)

Del via e-mail

Del på Facebook

Del på X

Del på LinkedIn

Print

Umiddelbart lyder det jo lige til og helt i økologiens ånd: at få næringsstofferne fra byerne tilbage til landbrugene.

Det er bare ikke så enkelt.

Og det kunne ses, da Innovationscenter for Økologisk Landbrug (Icoel) bad gæsterne på årets Øko-markdag om at vise, hvorvidt de går ind for at få madaffald og slam tilbage på de økologiske marker eller ej: De blev bedt om at putte en bold i et af to rør – det ene med en nedadpegende tommelfinger, det andet med en opadpegende. For eller imod.

Casper Laursen, teamleder og specialkonsulent i recirkulering hos Icoel, stod ved indgangen til Øko-markdag og guidede de ankomne gæster hen til teltet, hvor afstemningen fandt sted. Her fremlagde han argumenterne for og imod recirkuleringen for at få et indtryk af, hvad folk i erhvervet mener.

For er affald fra byerne egentlig rent nok til de økologiske marker, hvis det kan indeholde plast- og medicinrester?

Meningerne var delte, men da dagen var omme, var der dog en rimelig klar overvægt til den ene side – resultatet vender vi tilbage til senere i artiklen.

”Jeg kan jo se, at der er plast i den gødning, vi får fra biogasanlægget,” sagde en af de skeptiske gæster til Casper Laursen, som bekræftede: Der er plastrester i såvel madaffald som slam.

Når der så samtidig kan findes både medicinrester og potentielt hormonforstyrrende stoffer i slam, risikerer man altså en cocktail af skadelige

stoffer i disse næringsstoffer.

Læs også:

[Bionedbrydelig plastikpose er stadig i jorden efter to år](#)

Slam er ikke tilladt - endnu

De fleste kommuner er begyndt at genanvende mere af husholdningsaffaldet. En af fraktionerne er madaffaldet, der må anvendes som gødning på økologiske marker, hvis det forinden komposteres eller bioforgasses og samtidig overholder grænseværdier for uønskede stoffer som tungmetaller og plast.

Sorteringsanlæggene kan frarensse plastpartikler ned til to mm, men der er ingen lovkrav til indholdet af plastpartikler under to mm. Gødningsproduktets renhed er direkte afhængig af borgernes evne og lyst til at sortere rigtigt og sorteringsanlæggenes evne til at fjerne plasten.

Læs også:

[40.000 ton mikroplast ender hvert år i landbrugsjord, når landmænd gøder med slam](#)

Slam er tilladt i konventionelt landbrug, men ikke i økologisk. Spørgsmålet er dog, om det skal tillades på de økologiske marker, da en vækst i økologien og udfasning af konventionel gylle vil medføre øget efterspørgsel på næringsstoffer.

”Vi har brug for affaldet, hvis økologien skal nå sit fordoblingsmål, så på den måde er recirkuleringen en god historie. Men der er en risiko for forurening, så på den anden side går man måske på kompromis med de økologiske værdier,” forklarede Casper Laursen.

Vil hellere bruge egne næringsstoffer

27-årige Christian Meyer, der har økologisk planteavl og kvæg, som yder naturpleje, var en af dem, der puttede en bold i røret med den nedadvendte tommelfinger:

”Jeg vil hellere holde mine næringsstoffer på gårdniveau og bruge min egen dybstrøelse fra vores drøvtyggere til at opbygge humus i jorden. Vi aner ikke, hvad der er i det fra byerne. Jeg frygter, at der er bakterier i jorden, som nedbryder livet i min jord. Det er den ene side af det, den anden er risikoen for mikroplast og medicin. Jeg har set have- og parkaffald med ledningsstumper og rester af gavebånd.”

35-årige Julie Malmstrøm, der er forbruger, mener derimod, at recirkuleringen er en god idé - men hun er opmærksom på de mulige risici.

”Det handler jo om at skabe en cirkulær økonomi, så vi bør bruge muligheden, når den er der. Men eksperterne skal naturligvis undersøge det, og derfor er det godt, at man har projekter, som dykker ned i det her og kan skabe en win-win-situation,” sagde hun.

Læs også:

[PFAS-slam hober sig op på slamlagre](#)

34-årige Line Rasmussen, som studerer til skovlandbrugsingeniør, var så meget i tvivl, at hun helt undlod at lægge en bold i.

”Det er et vanskeligt spørgsmål, for ser man på eksempler med grænseværdier i andre sammenhænge, har man jo flere gange fundet ud af, at grænseværdien faktisk var for høj,” sagde hun som modsvar til argumentet om, at den recirkulerede gødning er ren nok, så længe forureningen holder sig under en grænseværdi.

”Når vi ikke kender langtidseffekterne af forureningen, er jeg forsigtig, men problematikken er kompleks,” sagde hun til chefkonsulent hos Icoel Anton Rasmussen, som prikkede lidt til hendes forsigtighed:

”Men økologerne er også nødt til at have et højere udbytte, så de ikke lægger beslag på et større areal end nødvendigt,” svarede han.

Det viste sig, at et flertal af dem, der deltog i afstemningen, er for recirkuleringen af næringsstoffer fra byerne. Foto: Henrik Hindby Koszyczarek

Flere er for

Da dagen var omme, blev boldene optalt, og resultatet viste en markant opbakning til at bruge næringsstofferne fra byerne: 80 sagde ja, og 29 sagde nej tak.

Læs også:

[Er der næringsstoffer nok?](#)

69-årige Søren Blumensaadt, der er driftsleder på et økologisk landbrug, var ligesom Christian Meyer en del af det skeptiske mindretal.

"Når vi har madaffald, kan det ikke undgås, at der ryger mikroplast med i gylletanken og senere med ud på markerne. Vi har selv haft problematikken i år, da meget af den biogasgylle, vi fik, var fyldt med plastik. Vi kunne ikke gøre noget, fordi det var så store mængder og havde derfor ikke noget alternativ, så vi endte med at sprede det på marken. Det, synes jeg ikke, er ret godt," sagde Søren Blumensaadt, som ellers er positivt indstillet over for biogas, fordi man kan udvinde gassen til energi:

"Men restproduktet kan godt være problematisk, afhængig af hvad der kommer i biogasanlægget. Jeg mener derfor heller ikke, at slam hører til på marken. Vi ved ikke, hvad der er i det slam, og vi skal ikke rydde op efter bybefolkningen på den måde. Vi ved, der er nogle grænseværdier, som skal overholdes, men vi ved ikke noget om, hvordan det påvirker livet i jorden på lang sigt."

Svært at finde næringsstoffer på Sjælland

Holdningen til næringsstoffer fra byerne kan være præget af, hvor i landet man har sin bedrift. I Jylland er der for eksempel flere tilgængelige næringsstoffer, mens det kan være en mangelvare på Sjælland. Netop det er medvirkende til, at

53-årige Morten Schultz, som driver landbrug i Helsingør, bakker op om at få slam og madaffald fra byerne ud på markerne.

“Vi er nødt til at få noget tilbage til jorden, for at vi kan dyrke den. Før det sker, er der jo ikke noget kredsløb,” sagde han.

Læs også:

[Mikroplast afskrækker ikke orme, hvis bare der er mad nok](#)

Han medgav, at der kan være risici med mikroplast og tungmetaller, men han forventer, at man i forarbejdningsprocessen bliver bedre til at håndtere det, før det spredes på markerne.

“Som udgangspunkt skal vi som økologer selvfølgelig være kritiske, men jeg tror, at udviklingen vil gå i retning af, at man får styr på de ting, så det kan bruges. Jeg ser det som uundgåeligt at få denne recirkulering ind i økologien. I Jylland er der bunker af næringsstoffer, men på Sjælland er det en mangelvare – det bliver vi nødt til at imødekomme, og overordnet set giver det god mening.”

I alt kom ca. 800 gæster forbi Øko-markdag, der blev afholdt hos landmand Henrik Jessen i Almind ved Kolding. Begivenheden finder sted hvert andet år og afholdes derfor næste gang i 2026.

Denne artikel er skrevet med støtte fra Fonden for Økologisk Landbrug

Øko-markdag blev afholdt for anden gang og afholdes de år, når der ikke er økologikongres, der også afholdes hvert andet år. Foto: Henrik Hindby Koszyczarek